

Številka: 013-12/2017/56
Datum: 22. 1. 2018

Z A P I S N I K

3. seje Sveta Vlade Republike Slovenije za dialog o verski svobodi (v nadaljnjem besedilu: Svet), ki je bila v ponedeljek, 23. 10. 2017 v veliki sejni dvorani Ministrstva za kulturo, Maistrova 10, Ljubljana. Seja se je začela se je ob 12.00 uri in zaključila ob 15.22 uri.

Vabljeni:

- člani sveta in Varuh človekovih pravic

Navzoči člani:

- Anton Peršak, predsednik sveta
- dr. Gregor Lesjak, namestnik predsednika sveta
- Mojca Šmid, pooblaščenka Mihe Lobnika, Zagovornika načela enakosti
- dr. Andrej Naglič,
- Nevzet Porić,
- Anton Mrvič,
- Aleksandra Zibelnik Badii
- dr. Marko Kerševan,
- dr. Neža Kogovšek Šalamon.

Prisotni še:

- Tone Dolčič, namestnik Varuha človekovih pravic,
- Gašper Adamič, strokovna služba Varuha človekovih pravic,
- Matej Jakopič, vojaški vikar v Slovenski vojski, Ministrstvo za obrambo
- Samo Bevk, Ministrstvo za obrambo
- dr. Nataša Demšar Pečak, Ministrstvo za delo, družino, socialne zadeve in enake možnosti
- Robert Kordič, dr. med., specialist urolog, Ministrstvo za zdravje
- Damjan Jagodic, Ministrstvo za zdravje
- Damjana Pečnik, državna sekretarka na Ministrstvu za kulturo
- Robert Cajhen, zadolžen za naloge strokovno-administrativne podpore sveta in pripravo zapisnika sveta

Odsotni:

- mag. Geza Filo je opravičil svojo odsotnost,
- Aleksandar Obradović.

Dnevni red:

1. Pozdrav predsednika Sveta in kratka informacija o realizaciji razprave na 2. seji sveta glede duhovne oskrbe v slovenskih bolnišnicah
2. Verska duhovna oskrba pripadnikov Islamske skupnosti v Republiki Sloveniji v Slovenski vojski, na predlog Islamske skupnosti v Republiki Sloveniji.
3. Obrezovanje dečkov v islamu v Sloveniji, na predlog Islamske skupnosti v Republiki Sloveniji.
4. Načelno stališče Varuha človekovih pravic, da sodelovanje zgolj Katoliške Cerkve pri vzpostavitvi muzejske zbirke pomeni identifikacijo države s to versko skupnostjo oziroma nespoštovanje ustavnega načela nevtralnosti iz 7. člena Ustave Republike Slovenije, na predlog verske skupnosti UPASANA – SANJAVA prostost duha, svetovno-nazorska kozmološka skupnost.
5. Razno.

K1. točki dnevnega reda – Pozdrav predsednika Sveta in kratka informacija o realizaciji razprave na 2. seji sveta glede duhovne oskrbe v slovenskih bolnišnicah

Predsednik sveta Anton Peršak (v nadaljnjem besedilu: predsednik) je ugotovil navzočnost članov sveta (navzoče je seznanil z opravičeno odsotnostjo člana sveta mag. Geze Fila, udeležbo nove članice sveta Aleksandre Zibelnik Badii, ki je skladno s Svetovim poslovníkom nadomestila Marka Hrena, bivšega člana sveta, ki je podal odstopno izjavo), predstavnikov Varuha človekovih pravic in predstavnikov vabljenih resornih ministrstev (Ministrstva za obrambo, Ministrstva za zdravje ter Ministrstva za delo, družino, socialne zadeve in enake možnosti). Opozoril je, da se seja v skladu s poslovníkom snema in da se bo posnetek po uskladitvi zapisnika uničil. V nadaljevanju je glede duhovne oskrbe v slovenskih bolnišnicah, ki je bila obravnavana na 2. seji Sveta, izpostavil njen epilog – Ministrstvo za zdravje je Svet obvestilo, da bosta klinična centra v Ljubljani in Mariboru zagotovila dodatne prostore za duhovno oskrbo pripadnikov drugih verskih skupnosti, ki niso pripadniki Katoliške Cerkve in da splošna bolnišnica Jesenice trenutno ne more zagotoviti želenih dodatnih prostorov, saj ji primanjkuje prostora za izvajanje osnovne zdravstvene dejavnosti, vendar je zaradi zavedanja potreb po duhovni oskrbi pacientov različnih veroizpovedi poskrbela za dodatno informiranje pacientov o kontaktnih podatkih predstavnikov registriranih cerkva in drugih verskih skupnosti na Gorenjskem z objavo teh podatkov v spletnem bolnišničnem glasilu in na spletnih straneh bolnišnice.

SKLEP:

Svet je se je seznanil s 1. točko dnevnega reda 3. seje Sveta - Pozdrav predsednika Sveta in kratka informacija o realizaciji razprave na 2. seji Sveta glede duhovne oskrbe v slovenskih bolnišnicah.

K2. točki dnevnega reda – Verska duhovna oskrba pripadnikov Islamske skupnosti v Republiki Sloveniji v Slovenski vojski, na predlog Islamske skupnosti v Republiki Sloveniji

Predsednik je zaradi dodatne predstavitve predloga besedo predal Nevzetu Poriću, članu Sveta, ki predstavlja Islamsko skupnost v Republiki Sloveniji (v nadaljnjem besedilu: ISRS) in predlagal predstavnikom Ministrstva za obrambo (v nadaljnjem besedilu: MO), da se odzoveta na prispevek gospoda Porića.

Gospod Porić se je zahvalil za razumevanje potrebe pripadnikov ISRS po verski duhovni oskrbi v Slovenski vojski (v nadaljnjem besedilu: SV) oziroma uvrstitev te zadeve na dnevni red seje, ker so po informacijah ISRS tudi muslimani pripadniki SV. Izrazil je pričakovanje, da bo ISRS v letu 2017 pridobila ustrezne odgovore na svoja vprašanja o tem, zakaj to ni mogoče oziroma drugačno pojasnilo in povedal, da se je ISRS že v letih 2003 in 2004 - v času, ko je MO vodil minister Grizold - neuspešno dogovarjala o ureditvi verske duhovne oskrbe pripadnikov ISRS v SV.

Vojaški vikar Matej Jakopič je povedal, da se je verska duhovna oskrba v SV začela 21. 9. 2000, ko je bil podpisan ustrezen Sporazum med Katoliško Cerkvijo in Vlado Republike Slovenije oziroma z 20. 10. 2000, ko je bil podpisan še sporazum med Evangeličansko cerkvijo AV v Republiki Sloveniji in Vlado Republike Slovenije; oba sporazuma sta zagotovila pravno osnovo za zaposlitev verskih uslužbencev v SV. Slovenija tudi kot članica NATA zagotavlja versko svobodo v skladu s standardi, ki veljajo v NATU.

Versko duhovno oskrbo v SV urejajo zakonski in podzakonski akt, in sicer: Zakon o obrambi, Zakon o službi v Slovenski vojski, Pravila službe v Slovenski vojski in Pravilnik o organizaciji religiozne duhovne oskrbe in direktiva o organiziranosti religiozne duhovne oskrbe v SV. Vsi naštetí predpisi so tudi podlaga za uvedbo duhovne oskrbe islamske veroizpovedi v SV. Pravna služba MO meni, da navedena pravna izhodišča varujejo svobodo veroizpovedi in zagotavljajo enakopravno obravnavo vseh verskih skupnosti, saj mora vojaški vikar poskrbeti za versko duhovno oskrbo za zaposlene v SV, ki so pripadniki vseh verskih skupnosti. V praksi je npr. vojaški vikar zaradi zagotovitve verske duhovne oskrbe vojaku stražarju v vojašnici v Mostah, pripadniku ISRS, komuniciral s predstavnikom ISRS in mu zagotovil možnost, da v skladu s stališčem predstavnika ISRS v času pripravljenosti za stražo ali času počitka opravlja ustrezne molitve. Druga primera zagotavljanja verske duhovne oskrbe v SV pripadnikom vseh verskih skupnosti, ki so sodelovali v vojaški misiji na Kosovu, sta bila zagotavljanje avtobusnega prevoza pravoslavnim vernikom v pravoslavni samostan v Dečanih, kjer so se ti lahko udeležili bogoslužja in islamskim vernikom, ob petkih do ustreznega verskega objekta, ki pa te možnosti niso izkoristili.

MO je po usklajevanju upravnega dela MO z načelnikom generalštaba SV in pristojnimi za razvoj SV ugotovilo, da dejansko stanje na terenu trenutno ne odraža potreb po zaposlitvi duhovnika ISRS v SV in da je v bodoče, upošteva obstoječe pravne podlage, vse odprto. Gospod Jakopič je še menil, da potrebe po verski duhovni oskrbi oblikuje SV in ugotovil, da mora verska skupnost za to ponavadi z vlado skleniti ustrezen sporazum.

Gospod Porić se je zahvalil gospodu Jakopiču za odgovore in opozoril na obstoj pravne podlage oziroma podpisani sporazum med vlado in ISRS, saj 10. točka 10. člena tega sporazuma zagotavlja celovito spoštovanje verske svobode posameznikom in skupin posameznikov v bolnišnicah, zdraviliščih, zaporih, vojašnicah in v drugih ustanovah, kjer je gibanje oseb, ki se v njih nahajajo, omejeno ali onemogočeno. ISRS ima pravico v teh ustanovah v skladu s področnimi predpisi zagotavljati versko duhovno oskrbo.

Glede števila pripadnikov ISRS oziroma praznega avtobusa na misij SV, ki jo je omenil vojaški vikar, komentar ni mogoč, ker konkretni podatki o številu pripadnikov ISRS v SV ne obstajajo. Sicer ISRS ni zahtevala zaposlitve svojega imama v SV, duhovna oskrba *[muslimanov v SV – op. zap.]* se lahko opravi tudi občasno. ISRS meni, da je treba v SV narediti anketo v zvezi s številom ljudi, ki želijo versko duhovno oskrbo, na tej podlagi skleniti ustrezen dogovor in zagotoviti ustrezne storitve verske duhovne oskrbe. Iz vsakoletne prakse mednarodnih vojaških vaj v bližini Postojne je razvidno, da SV v sodelovanju z imamom ISRS iz Postojne organizira ustrezno molilnico v vojašnicah oziroma premičnih prostorih, ker prihajajo na vaje tudi vojaki iz drugih držav in potrebujejo prostor za molitev. Hkrati je ugotovil, da v SV ni več evangeličanov, kot je pripadnikov ISRS, vendar imajo prvi zagotovljeno versko duhovno oskrbo. Tudi sam je ob obisku vojašnice SV, na podlagi pozdrava *esselamu alejkum*, osebno zaznal prisotnost islamskega vernika v SV. V SV so zaposleni muslimani in zanje je treba poiskati način za zagotovitev verske duhovne oskrbe.

Gospod Jakopič je opozoril še na nekaj stikov vojakov SV z islamom in muslimani – na sodelovanje vojaškega duhovnika na misiji SV v Afganistanu pri mentoriranju afganistanskega bataljona, npr. z vljudnostnim obiskom imama in obiskom imama pri polnočnici, dogodkoma, ki sta vojakom posredovala sporočilo o sožitju, sodelovanje SV z nekdanjim muftijem ISRS Osmanom Đogičem in pravoslavnim parohom Peranom Boškovićem pri izobraževanju pripadnikov SV, sodelovanje postojnskega imama ISRS pri mednarodnih vojaških vajah v okolici Postojne, v sklopu katerega ta prinese preprogo in pri molitvi orientira vernike, vojake iz Makedonije, Kosova ter Bosne in Hercegovine – in še enkrat povedal, da slovenski vojaki islamske veroizpovedi do danes še niso izkoristili nobene možnosti, ki jim je bila ponujena za versko duhovno oskrbo v SV.

Ugotovil je tudi, da Zakon o obrambi za zaposlitev v SV predpisuje eno državljanstvo, zato se srbski pravoslavni duhovniki z dvojnimi državljanstvi ne morejo zaposliti v SV in menil, da bi bilo morda mogoče v okviru pogodbene rezervne sestave SV ustvariti dve delovni mesti - za pravoslavnega popa in islamskega imama.

Sociolog religije dr. Marko Kerševan je ugotovil, da imamo tako pravne podlage, kot tudi primere dobre prakse, s katerimi se lahko v primeru ugotovljenih potreb po verski duhovni oskrbi izvede enakopravno obravnavanje islamskih vernikov in zagotovi tudi spoštovanje zelo jasne razlage ustavnosodne prakse o posebnostih izpovedovanja vere v SV. Iz te sledi, da so temeljno izhodišče za obravnavo verske duhovne oskrbe v SV verska svoboda oziroma težave, ki nastanejo z uresničevanjem verske svobode v posebnih okoliščinah - država je dolžna lajšati omejitve v uresničevanju verske svobode, ki nastanejo zaradi njenih ravnanj. *[Vojakom v izoliranih okoljih, na primer na mirovnih operacijah in misijah v tujini, mora zagotavljati tudi religiozno duhovno oskrbo – op. zap.]* Govor o duhovni ali verski oskrbi je po njegovem mnenju sicer vsaj na splošni ravni tudi sporen, ker predpostavlja skrbnika - državo v povezavi z določenimi organi verskih skupnosti, in nekakšnega oskrbovanca, ki pa je svoboden človek s svojimi pravicami in dolžnostmi. Opozoril je, da je Ustavno sodišče prepovedalo zaposlovanje verskih uslužbencev v bolnišnicah in zaporih, vendar tudi, da je v vojski drugače. Vojska, tudi na primer v Franciji, ki uveljavlja trdo ločitev države in verskih skupnosti, zaposluje verske uslužbence, ker želi nadzorovati vse tiste, ki prihajajo vanjo. Sicer zaposlovanju v SV pritrjuje tudi vpetost SV v vojaške povezave. Slovenska ureditev verske duhovne oskrbe v SV naj bi se v praksi zgledovala po ureditvi versko pluralnih držav, ki izhajajo iz načela ločenosti države in cerkve. Glede na predstavljena stališča MO smo na dobri poti, da se ustrezno uredi tudi versko duhovna oskrba pripadnikov ISRS.

Gospod Porić je v zvezi s številom pripadnikov ISRS v SV gospoda Jakopiča opozoril na problem skrivanja verske identitete pripadnikov ISRS, ki se ne želijo izpostavljati in izrazil prepričanje, da bi jim bilo treba ponuditi možnost verske duhovne oskrbe na podlagi zaposlitve imama v SV ali kakšne druge oblike sodelovanja med ISRS in MO. Povedal je, da ISRS že pet let v sodelovanju z vodstvom zapora izvaja versko duhovno oskrbo v zaporu na Dobu in predlagal, da bi imam ISRS, ki bi bil zadolžen za versko duhovno oskrbo v SV, lahko urejal npr. pogrebe vojakov pripadnikov ISRS, ki ga organizira SV in področje izobraževanja vojakov, ki odhajajo na misije o islamu, islamski kulturi in civilizaciji.

Predstavnik Katoliške Cerkve v Svetu dr. Andrej Naglič je menil, da bi ISRS, glede na število pripadnikov in v primeru, ko v SV nima zaposlenega verskega uslužbenca, v SV morala imeti verske uslužbenke, ki imajo dostop do njihovih vernikov, pripadnikov SV in urejen položaj s plačilom za njihovo delo verske duhovne oskrbe v SV. Isto velja tudi za Srbsko pravoslavno cerkev, kljub neobstoju podatkov o potrebi po verski duhovni oskrbi oziroma o verski pripadnosti pripadnikov SV. Zato bi bilo v začetku smiselno opraviti ustrezno anketo o verski pripadnosti v SV.

V nadaljevanju je opozoril na splošni problem identitete vernikov v javnem prostoru in problematičnost dejstva, da so vse razprave v javnem prostoru povezane zgolj z načelom ločenosti države in verskih skupnosti oziroma ščitenjem javnega prostora pred cerkvami in drugimi verskimi skupnostmi, kot da bi bila verska dejavnost nekaj nevarnega, kar ogroža našo kulturo, naše mirno bivanje in posega v negativno versko svobodo drugih, zato je namen tega Sveta oblikovanje sporočila, da je verska svoboda človekova pravica, da jo spodbujamo, da ustvarjamo okolje, v katerem bodo verniki to identiteto živeli. Ustavno sodišče dopušča zaposlitev verskih uslužbencev v SV, zato bi se lahko z malo dobre volje uredila tudi zaposlitev verskih uslužbencev ISRS in Srbske pravoslavne cerkve, vendar tudi na drugih področjih verske duhovne oskrbe iz pristojnosti ostalih ministrstev (za zdravstvo in pravosodje), kjer so sprejeti podzakonski akti ni konkretnega napredka in se vse ustavi pri ugotovitvi, da ni denarja.

Katoliška Cerkev podpira ISRS pri prizadevanju za versko duhovno oskrbo v SV in bo ISRS pomagala, kolikor ji lahko pomaga, žal pa je težava v tem, da politika, mediji in javne razprave temu niso naklonjene, ker še vedno kvalificirajo vero in vse versko kot nekaj negativnega, kar ne sodi v javni prostor.

Predstavnik registriranih verskih skupnosti, ki v Svetu niso neposredno zastopane Anton Mrvič je menil, da mora zaposlovanje verskih uslužbencev izhajati iz ustrezne raziskave dejanskih potreb po verski duhovni oskrbi (koliko je ljudi različnih verskih skupnosti, ki bi potrebovali versko duhovno oskrbo v SV?), in sicer za vse registrirane verske skupnosti, vključno z ostalimi manjšimi, ki so enakopravne. V primeru oblikovanja ponudbe verske duhovne oskrbe, ki ne izhaja iz ugotovljene potrebe, je treba versko duhovno oskrbo ponuditi vsem registriranim verskim skupnostim. Opozoril je, da se tudi druge verske skupnosti srečujejo s problemom identitete vernikov.

Gospod Jakopič je navzoče opozoril, da ustava prepoveduje možnost zastavljanja vprašanj o spolni usmerjenosti.

Namestnik predsednika Sveta dr. Gregor Lesjak (v nadaljevanju: namestnik predsednika) je izrazil željo po čim večji operativnosti vsake točke vsake seje. Ugotovil je, da se je razprava z druge seje Sveta vsaj nekako pretočila v realnost tako, da v obeh kliničnih centrih (Maribor in Ljubljana) načrtujejo prostore, ki bodo rešili težave ISRS. Vse predstavnike vseh verskih skupnosti je hkrati pozval, naj se napotijo v imenovana klinična centra, kjer naj preverijo oziroma izkoristijo uresničevanje pisnih zagotovil, ki jih je prejel Svet. V nadaljevanju je pozdravil predlog gospoda Jakopiča o tem, da bi bilo morda mogoče ustvariti dve delovni mesti – za pravoslavnega popa in

islamskega imama v okviru pogodbene rezervne sestave SV in vprašal gospoda Jakopiča, kaj konkretno bi bilo treba storiti, da bi ta predlog oziroma ideja zaživel.

Predsednik je povedal, da razume problema javnega izpovedovanja verske pripadnosti oziroma verske identitete in anketiranja oziroma raziskav, ki izhajajo iz vprašanj o verski pripadnosti in predstavil idejo, da bi z okrožnico vojake informirali o možnosti priglasitve njihovih potreb po verski duhovni oskrbi v SV v času, ko niso v vojašnici in jim tako omogočili izkazovanje njihovih konkretnih potrebi po verski duhovni oskrbi v SV. Hkrati je menil, da je problematika verske duhovne oskrbe prisotna predvsem pri vojaki SV, ki sodelujejo na vojaških misijah, saj lahko vojaki v domačem okolju, v času ko niso na delu, neovirano izpolnjujejo svoje verske obveznosti tako, kot jih izpolnjujejo vsi drugi zaposleni.

Gospod Jakopič je pojasnil postopek zaposlitve verskih uslužbencev SV (vojaških duhovnikov in pastoralnih asistentov, ki so diplomirani teologi) za katere velja enak postopek, kot za vsakega drugega vojaka. Na spletni strani MO je objavljen obrazec, ki vsebuje alineje oziroma pogoje za zaposlitev v SV, ki so: kratek življenjepis, zaposlitev oziroma dokazilo o izobrazbi (za verske uslužbenca je pogoj sedma stopnja izobrazbe), potrdilo o nekaznovanosti in potrdilo o slovenskem državljanstvu. Opisana ureditev velja za vsakogar.

Namestnik predsednika ni razumel odgovora gospoda Jakopiča, zato ga je vprašal, ali za zaposlitev vojaka v Vojaškem vikariatu dejansko zadošča opisana ureditev.

Gospod Jakopič je pojasnil, da je opisani postopek veljal za sedanjega vojaškega kaplana, ki je bil pred tem kaplan v Gornji Radgoni.

Predstavnica registriranih verskih skupnosti, ki v Svetu niso neposredno zastopane Aleksandra Zibelnik Badii je predlagala, da bi za manjše verske skupnosti po vzoru seznama oseb, ki nudijo versko duhovno oskrbo v bolnišnicah in zaporih, pripravili seznam oseb, ki nudijo versko duhovno oskrbo v SV. Menila je, da mora biti prvi interes verskih skupnosti zagotovitev verske duhovne oskrbe, ne glede na to, ali so tisti, ki zagotavljajo duhovno oskrbo za svoje delo plačani ali ne.

Gospod Porič je povedal, da tudi on ni razumel odgovora gospoda Jakopiča glede postopka zaposlitve, ki velja za vsakega vojaka oziroma verskega uslužbenca v Vojaškem vikariatu SV in vprašal, ali to pomeni, da se lahko pripadnik ISRS, ki ima zaključeno islamsko teološko izobrazbo, zaposli kot imam v SV oziroma verski uslužbenec v SV, ki nudi versko duhovno oskrbo brez kakršnegakoli soglasja ISRS.

Gospod Jakopič je odgovoril na vprašanji namestnika predsednika sveta in gospoda Poriča in povedal, da je predpogoj na spletni strani MO navedenih pogojev za zaposlitev v Vojaškem vikariatu »missio canonica« (cerkveno poslanstvo), in sicer za evangeličanskega verskega uslužbenca v vojaškem vikariatu SV »missio canonica« od škofa evangeličanske cerkve in za katoliškega verskega uslužbenca »missio canonica« od slovenskih katoliških škofov.

Gospod Mrvič se je zahvalil za pojasnilo gospoda Jakopiča in ugotovil, da osebno izpolnjuje vse navedene pogoje, razen predpogoja »missio canonica«, ki ga ne more izpolniti, saj ni pripadnik Katoliške Cerkve ali Evangeličanske cerkve in zato nima možnosti zaposlitve v vojaškem vikariatu SV, ne glede na morebitno »missio canonica«, ki bi jo izdalo predstojništvo njegove cerkve.

Gospod Jakopič je pojasnil, da bo SV zaposlenih 52 duhovnikov različnih verskih skupnosti, ko bo politika sprejela takšno odločitev. Menil je tudi, da je zaradi razprave o problematiki izražanja verske identitete pomembno opozoriti tudi na identiteto SV.

Dr. Naglič je menil, da je treba razlikovati med duhovno oskrbo v vojski na osnovi sporazumov, ki so podpisani med vlado in posameznimi cerkvami, ki je po njegovi oceni možna rešitev tudi za druge cerkve in verske skupnosti ter neoperativnim členom Zakona o verski svobodi, ki omogoča versko duhovno oskrbo v SV, za katerega pa še ni bil sprejet ustrezen podzakonski akt, ki bi uredil versko duhovno oskrbo v SV (takšen podzakonski akt npr. obstaja za versko duhovno oskrbo v bolnišnicah in zaporih). MO bi takšen podzakonski akt lahko sprejelo in omogočilo vsem verskim skupnostim, da njihovi člani pridejo v vojsko pod nekim režimom, ne sicer takoj kot zaposleni, pač pa da se zagotovi urejen režim pristopa, stika, nudenja verske duhovne oskrbe v Sloveniji ter morebitnega plačila za to storitev in zaposlitve, če obstaja potreba po verski duhovni oskrbi v tujini.

Robert Cajhen je kot javni uslužbenec, ki zagotavlja strokovno administrativno podporo delu Sveta, podal informacijo, da pravico do verske duhovne oskrbe v SV urejajo Zakon o verski svobodi, Zakon o obrambi in ostali predpisi s področja obrambe, med katerimi je najbolj pomemben podzakonski akt, s katerim minister za obrambo operacionalizira, konkretizira zakonsko pravico do verske duhovne oskrbe v SV. Iz ustavnosodne prakse o presoji ustavne skladnosti Zakona o verski svobodi ni razvidno, da bi se ustavno sodišče izrekalo o posebnih sporazumih med državo in verskimi skupnostmi kot možni pravni podlagi za zagotovitev pravice do verske duhovne oskrbe v SV. Zakon o verski svobodi državi in registriranim cerkvam in drugim verskim skupnostim izrecno dopušča sklepanje sporazumov, niso pa ti sporazumi obligatorni. Zato je možno versko duhovno oskrbo v SV v celoti urediti z ustreznimi zakoni in podzakonskimi akti, ki jih sprejme minister za obrambo.

Gospod Mrvič je kot pripadnik Evangelijske krščanske cerkve povedal, da glede verske duhovne oskrbe v bolnišnicah, zaporih in SV na terenu nikoli niso imeli nobenih težav, pritožb, vse je potekalo korektno. Kljub navedenemu pa je opozoril, da če se bo področje verske duhovne oskrbe urejalo s sklepanjem posebnih sporazumov, da ima z državo sklenjen sporazum tudi Evangelijska binkoštna cerkev in da je treba v primeru sklepanja sporazumov na podlagi državne ponudbe vsem ponudi enako, če pa se izhaja iz potrebe, se pač izhaja iz ugotovljene potrebe.

Namestnik predsednika je pojasnil, da sta se v preteklosti sklepali dve vrsti sporazumov med državo in verskimi skupnostmi in da imata sklenjen sporazum o verski duhovni oskrbi z državo Katoliška in Evangeličanska cerkev AV v Republiki Sloveniji. Tisti sporazumi, ki celovito urejajo pravni položaj posamezne cerkve ali druge verske skupnosti so vsebinsko prazni, saj podpisnici ne dajejo nič več, kot ji to daje vsa ostala veljavna zakonodaja.

Gospod Jakopič je menil, da je sporazum posebne vrste za SV po pregledu vseh pravnih aktov, ki urejajo versko duhovno oskrbo v SV ni potreben, da so vrata v SV odprta za vse in ugotovil, da je vse v zvezi s postopkom zaposlitve v vojaškem vikariatu že povedal.

Predsednik je menil, da imajo večje verske skupnosti v SV gotovo vsaj po nekaj vojakov in je prav, da imajo dostop do verske duhovne oskrbe v SV, hkrati pa je na nek način treba to potrebo ugotoviti. Po njegovem mnenju bi se lahko našel način, s

katerim bi vojake opozorili na možnost takšne priglasitve njihove potrebe po duhovni oskrbi, ki bi jim hkrati zagotavljala, da se ne bi preveč izpostavljali.

Gospod Jakopič je predlagal navzočim, naj podprejo oziroma vplivajo na predlog novega Zakona o obrambi, ki ga Državni zbor *[prav v času te seje obravnava in... – op. zap]* sprejema z dvotretjinsko večino poslancev in vsebuje pravila, ki urejajo versko duhovno oskrbo v SV po vzoru primerljivih evropskih držav. Te imajo določeno tudi, da so v vojski zaposleni verski uslužbenci tistih ver, ki dosegajo npr. petodstotni delež vernikov v Republiki Sloveniji. Tako je v mnogih evropskih državah. Povedal je še, da imajo v Evropi v vojski zaposlene trenutno tri imame v Franciji in dva na Nizozemskem, preko ocena pa dva v Kanadi in pet v Združenih državah Amerike.

Namestnik predsednika je glede petodstotnega praga za pridobitev pravice do zaposlitve verskega uslužbenca v SV opozoril, da bi uporaba tega pravila v Sloveniji pomenila prenehanje verske duhovne oskrbe za pripadnike Evangeličanske cerkve AV v Republiki Sloveniji.

Predsednik je predlagal, da sklenemo razpravo. Njene poudarke je strnil v misli, da je za rešitev tega vprašanja, poleg dobre volje, ki očitno obstaja in medsebojnega razumevanja, treba stopiti nekaj korakov v smer, ki bi v posebnih okoliščinah omogočila izvajanje religiozne duhovne oskrbe v SV v želeni meri. Zainteresiranim je zato v skladu z nastopom gospoda Jakopiča predlagal pogovor s poslanskimi skupinami o novem Zakonu o obrambi, Ministrstvu za obrambo oziroma SV pa, da vojake SV opozori na možnost, naj svoje želje in potrebe v zvezi z versko duhovno oskrbo morda posredujejo prek svojih predstavnikov v civilni sferi.

Gospod Jakopič je dodal, da so v avstrijski vojski na podlagi dogovora v letu 2016 islamskim vernikom, po predhodno ugotovljeni potrebi na podlagi izdanega potrdila o rednem prakticiranju vere v domačem kraju, enkrat tedensko omogočili obisk imama.

SKLEP:

Svet je se je seznanil z 2. točko dnevnega reda 3. seje Sveta - Verska duhovna oskrba pripadnikov Islamske skupnosti v Republiki Sloveniji v Slovenski vojski, na predlog Islamske skupnosti v Republiki Sloveniji.

K3. točki dnevnega reda – Obrezovanje dečkov v islamu v Sloveniji, na predlog Islamske skupnosti v Republiki Sloveniji

Predsednik je zaradi podrobnejše predstavitve pobude besedo predal predstavniku ISRS v Svetu, gospodu Nevzetu Poriću.

Gospod Porić je povedal, da je problem obrezovanja dečkov v islamu v Sloveniji prisoten, da gre pri obrezovanju dečkov v islamu za tisočletno tradicijo, ki temelji na verskih predpisih oziroma verski opredelitvi. Problem je nastal zaradi razprave v javnosti v letu 2012, ko je Komisija RS za medicinsko etiko oblikovala odklonilno stališče do verske prakse obrezovanja dečkov in je potem Varuh človekovih pravic oblikoval stališče, da gre v tem primeru zaradi posega v otroško telo za kaznivo dejanje. Opisano dogajanje je sovpadalo s konkretnim primerom muslimanske družine, katerega člana, dečka, zdravniki zaradi samega verskega razloga niso želeli obrezati. V Sloveniji trenutno v bolnišnicah ni mogoče zahtevati obrezovanja iz verskih razlogov, pač pa se obrezovanje opravlja samo iz higienskih razlogov, ki jih določi

osebni zdravnik. Higijensko obrezovanje se razlikuje od verskega že v samem obsegu odstranitve prepucija. Verniki obrezovanje zato opravijo praviloma v tujini, ponavadi v Bosni in Hercegovini ali pa v Makedoniji in na Kosovu.

Predlog ISRS je, da se z zakonodajo v pristojnih zdravstvenih ustanovah uredi možnost uresničevanja tega verskega predpisa in zagotovi, da to ravnanje ni kaznivo dejanje (npr. tako kot je to urejeno v Nemčiji in Avstriji), da se obrezovanje lahko opravi iz verskih razlogov, da se vernikom omogoči normalno izvrševanje tega verskega predpisa, ki ga sicer 100% izvršujejo, ter da se zagotovi primerna cena te storitve (cena v Sloveniji je npr. tudi 550 evrov, v Avstriji pa je cena storitve 35 evrov). V zaključku je še menil, da je iz gradiva, ki ga je pripravil sedež Sveta oziroma ugotovitve, da se vsebina zadeve nanaša na moško cirkumcizijo, razviden predsodek, saj je z obrezovanjem seveda mišljena moška cirkumcizija in da ne gre za žensko cirkumcizijo, ki ne temelji na islamskih verskih predpisih, kot to poskušajo predstaviti nekateri mediji, pač pa na običajih afriških plemen.

Namestnik predsednika je pojasnil, da sedeža Sveta pri pripravi gradiva k zadevni točki niso vodili predsodki, pač pa je zaradi natančne opredelitve problema v gradivo vključil ustrezno leksikalno definicijo. Da bi usmeril razpravo, je predlagal obravnavo o dveh ločenih sklopih vprašanj, povezanih s cirkumcizijo: prvi naj bi se nanašal na opravljanje cirkumcizije v sistemu javnega zdravstva (možnost opravljanja cirkumcizije iz verskih razlogov, cena posega), drugi pa na trk človekove pravice do verske svobode in pravice dečkov do telesne integritete (cirkumcizija kot domnevno kaznivo dejanje).

Zdravnik Robert Kordič, sicer specialist urolog, zaposlen v Kliničnem centru v Ljubljani (v nadaljevanju: UKC) in na tokratni seji Sveta predstavnik Ministrstva za zdravje (v nadaljevanju: MZ) je začel razpravo o cirkumciziji v sistemu javnega zdravstva. Povedal je, da je na delovnem mestu v prvih bojnih vrstah, ko se srečuje s stisko staršev otrok, ki bi želeli cirkumcizijo dečkov iz verskih razlogov in tudi zdravnikov, ki na nek način tega ne delajo, saj jim je bilo rečeno, da ta cirkumcizija ni dovoljena in da je celo kaznivo dejanje, čeprav priloženo gradivo k tej točki seje ugotavlja, da temu ni tako. UKC je zagotavljal storitev cirkumcizije dečkov iz verskih razlogov tudi na željo staršev do leta 2010, 2011. Razlog prenehanja izvajanje te storitve so bile povečane čakalne dobe za operacije pri otrocih, ki so potrebne, brez katerih bi sledilo poslabšanje otrokovega zdravstvenega stanja. Posegov, ki niso bili potrebni zato niso več opravljali, problem pa je ostal. V UKC opazajo, da ljudje hodijo drugam in te svari večkrat niso dobro narejene, zato nastopijo komplikacije, ki jih potem rešujejo oni. Osebnostno je v zadnjem letu obravnaval 15 takšnih zapletov – ali je bil poseg tako slabo opravljen, da ga je bilo treba popravljati ali so bile komplikacije tako hude, da so zahtevale dodatne operacije ali pa so bile zaradi posebnosti oziroma anomalij dečkov podane kontraindikacije za operacijo. V obstoječem sistemu osebno ne vidi možnosti za rešitev opisanega problema. Če bi urologi spet začeli opravljanje cirkumcizije iz verskih razlogov, bi se že zdaj nesprejemljivo dolge čakalne dobe še podaljšale. Potrebujemo sistemsko rešitev. Vprašanje dovolitve opravljanja cirkumcizije dečkov iz verskih razlogov ni samo stvar medicinske stroke, njenih etičnih komisij in prava, ampak tudi plačnika. Ob tem je izrazil močan dvom o prej navedeni ceni posega v Avstriji, saj se ga praviloma opravlja v splošni anesteziji in samo ta stane 300 evrov, h končni ceni pa je treba prišteti še vse ostalo. UKC opravlja storitev cirkumcizije, skladno s priporočili evropske urološke zveze, in sicer ko je ta jasno medicinsko indicirana. Menil je, da bi bilo treba vsakršno cirkumcizijo opravljanje v varnem okolju, ki bi onemogočalo nastanek velikega števila zdravstvenih zapletov.

Damijan Jagodic iz MZ je povedal, da ministrstvo ne razpolaga z evidencami o številu opravljenih cirkumcizij dečkov iz verskih razlogov v zadnjih letih. MZ ima kot najvišji

posvetovalni organ na področju zdravstva pomisleke o tem, da bi se te cirkumcizije opravljale v javnem zdravstvu, saj je kar nekaj strokovnih teles opozorilo, da to ni primeren poseg v javnem zdravstvu in se tudi ne plačuje *[iz zdravstvene blagajne, op. zap.]* (sklep iz zapisnika Razširjenega strokovnega kolegije za kirurgijo npr. ugotavlja, da poseg iz nemedicinskih razlogov ni medicinsko utemeljen). Med mnenja strokovnih komisij, na katera se MZ opira pri oblikovanju svojih politik in vseh drugih ukrepov, je navedel tudi opozorila Varuha človekovih pravic.

Povedal je tudi, da je kot član medresorske delovne skupine, ki sprejema odločitve o plačilu storitev za migrante, seznanjen s problematiko cirkumcizije dečkov iz verskih razlogov, ki se dogajajo v azilnem domu in katerih posledica so poškodbe dečkov, ki zahtevajo medicinsko oskrbo. MZ se te seje Sveta udeležuje z namenom iskanja sprejemljivih rešitev problema cirkumcizije dečkov iz verskih razlogov, »da sprejmemo kakšne dodatne aktivnosti, ki bi vodile v to smer, da nihče zaradi teh stvari ne bi bil prizadet, in da bi bila škoda čim manjša oziroma da bi jo odpravili«.

Gospod Porić se je zahvalil za vsa pojasnila in sam pojasnil, da ISRS ne prosi za zagotovitev brezplačne storitve cirkumcizije dečkov iz verskih razlogov oziroma njeno kritje iz sredstev zdravstvenega zavarovanja. Tudi če člani ISRS peljejo otroka npr. v Bosno ali kamorkoli drugam, to storitev plačajo (cena v Bosni je približno 200 evrov). Problem je transport otroka nazaj v Slovenijo, ponavadi nastanejo komplikacije, ki niso zaželeni, ne za starše ne za zdravnike in tudi za državno blagajno ne. Zdravljenje tega otroka stane veliko več, kot če bi poseg opravil strokovnjak v Sloveniji. Predlog ISRS je, da se omogoči obrezovanje iz verskih razlogov v pristojnih zdravstvenih ustanovah, ker je to pravica vsakega posameznika, ki pripada ali islamski ali judovski skupnosti, in da se določi neka razumna cena posega.

Dr. Naglič je menil, da je obrezovanje dečkov v primeru Islamske in judovske skupnosti brez dvoma del človekove pravice do svobode veroizpovedi, da je naloga države, da skrbi za uresničevanje človekovih pravic, in sicer tako, da v okviru segmenta javnega zdravstva brezplačno ali pa vsaj za neko simbolično ceno, tudi zaradi načel socialne države in enakopravne obravnave, zagotovi uresničevanje človekove pravice do svobode veroizpovedi.

Brez dvoma gre v obravnavanem primeru za poseg v telesno integriteto dečka, vendar je glede tega posega na podlagi zdrave pameti in strokovnih mnenj treba ugotoviti, da ne gre za povzročitev nekih res hudih telesnih in duševnih posledic, ki bi odtehtale uresničevanje človekove pravice.

V zaključku je dr. Naglič pozval MZ, da naj v okviru javnega zdravstva omogoči uresničevanje obravnavane verske prakse, ki je del človekove pravice do svobode veroizpovedi, opozoril je na veliko nerazumevanje vsebine obravnavane človekove pravice s strani državnih organov in še posebej Varuha človekovih pravic in ugotovil, da obravnavana verska praksa ni kaznivo dejanje oziroma z zakonom prepovedano ravnanje.

Gospod Cajhen je povedal, da ustavnosodna praksa v življenjskih primerih, ko država ne ustvarja položaja, zaradi katerega je uresničevanje človekove pravice do verske svobode oteženo (to npr. država stori, ko pošlje vojaka na vojaško misijo v tujini) ne obstaja posebna dolžnost države pri zagotavljanju človekove pravice do verske svobode, ki od države terja sprejemanje določenih pozitivnih ukrepov kot je npr. dolžnost državnega financiranja obravnavane verske prakse oziroma dolžnost zagotavljanja možnosti opravljanja obravnavane verske prakse v javnih zdravstvenih ustanovah. V obravnavanem življenjskem primeru pa gre za čisto manifestacijo verske svobode kot pravice negativnega statusa.

Tudi v Nemčiji, kjer je država zaradi varovanja ustavne vrednote – telesne integritete otrok z zakonom uredila obravnavano versko prakso, je država starše, ki uresničujejo obravnavano versko prakso z zakonom zavezala k zagotovitvi spoštovanja medicinskih standardov, ki otrokom zagotavljajo strokovno neoporečen poseg v njihovo telesno integriteto.

Gospod Kordič je povedal, da se ustanavlja strokovni kolegij za urologijo, ki bo omogočil tudi opredelitev urologov do cirkumcizije dečkov iz verskih razlogov. Načeloma to mnenje ne bo negativno, pač pa pozitivno, saj se mora zagotoviti varnost posega. Zaradi uporabe anestezije je ključna tudi starost otroka. Tako se operacije otrok mlajših od dveh let zaradi zagotovitve varnosti posega izvajajo samo v terciarnih zdravstvenih ustanovah v Ljubljani in Mariboru. Cena Izolske bolnišnice (550 evrov za poseg) je v primerjavi s ceno, ki jo je imel pred leti UKC (750 evrov), nizka. Opozoril je tudi na razlikovanje cene, ki jo plača zdravstvena zavarovalnica in cene samoplačniške storitve, ki jo zaračuna zdravstvena ustanova (cena, ki jo plača zavarovalnica je za polovico nižja) in da se opisano neskladje pojasnjuje z razlikovanjem med dogovorno in tržno ekonomijo. Glede posledic posega je povedal, da je iz stoletnih izkušenj razvidno, da otroci oziroma moški zaradi posega niso prikrajšani - otroci niti glede psiholoških niti drugih telesnih težav in moški niti glede spolne aktivnosti niti zadovoljstva.

Dr. Kerševan je povedal, da obravnavana verske praksa z antropološkega in religiološkega stališča ne pomeni odkrivanja Amerike, saj se že več kot tisočletje izvaja na milijonskih oziroma milijardnih populacijah. Ta verska obveza oziroma praksa je skladno s slovensko zakonodajo hkrati tudi človekova pravica do verske svobode in se je kot taka izvajala mimo medicinskih ustanov. Zdaj je s stališča države, kot je bilo rečeno v nemškem primeru, nastala neka nova situacija, da se pri uveljavljanju te pravice poskrbi za določene medicinske standarde pri posegih v človekovo telo oziroma da se dovoli opravljanje te verske prakse, vendar se hkrati, tako kot pri vseh drugih državljanih, poskrbi za uveljavljanje medicinskih standardov pri obravnavi teles, da torej to prakso lahko izvajajo za to pristojne ustanove, in da se o njej hkrati ne govori kot o kaznivem dejanju.

Obravnavana problematika hkrati odpira praktična vprašanja o zmogljivosti zdravstva v zvezi z uvrstitvijo verske prakse kot zdravstvenega posega v spisek zdravstvenih dejavnosti zdravstvenih ustanov in samega pomena uvrstitve v imenovani spisek.

Glede predloga ISRS, da se zagotovi primerna cena plačljive storitve verske prakse v zdravstvenih ustanovah je opozoril na možnost sklepanja kompromisov o ne čisto tržni ceni sicer plačljive storitve. O stališču Varuha človekovih pravic je menil, da to sooča dve človekovi pravici: pravico do telesne integritete otroka in pravico do verske svobode, katere časovna in številčna evidenca onemogoča kriminalizacijo obrezovanja dečkov v islamu.

Aleksandra Zibelnik Badii je povedala, da je sodelovanje med religijo in znanostjo potrebno, vendar bi s stališča njene vere o medicinskih vprašanjih morala odločati medicinska stroka, da od druge registrirane islamske skupnosti in Judovske skupnosti Slovenije na vprašanje, ali bi se želeli opredeliti do teme tega sestanka, ni dobila nobenega stališča, in da je naloga države, da zaščiti svoje državljane tudi tako, da v skladu s spoznanji stroke potegne črto med uzakonjenjem verskih praks oziroma tradicij, ne glede na njihovo tisočletno prakso, in ne glede na to, da tradicija, o kateri govorimo zdaj, verjetno ni tako sporna. Menila je tudi, da se lahko vsak moški, ko postane polnoleten odloči za poseg cirkumcizije, kar bi bilo mogoče opredeliti tudi kot človekovo pravico.

Gospod Porić je menil, da gospa Badii ni razumela intence ISRS, da obrezovanje dečkov v islamu izvede stroka v pristojnih zdravstvenih ustanovah, ki jih nadzorujejo strokovnjaki.

Namestnik Varuha človekovih pravic (v nadaljevanju: VČP) Tone Dolčič je izrazil presenečenje, ker se po stališču VČP iz leta 2010, razprava o obrezovanju dečkov v islamu danes obnavlja v popolnoma enakih tonih. VČP je svoje stališče argumentiral, objavil in tudi sodeloval v razpravah. Pri oblikovanju svojega stališča je izhajal iz posameznika, iz pravice otroka. Otrok ima enake pravice kot jih imamo odrasli. Za nekatere njegove pravice skrbijo njegovi skrbniki, zakoniti zastopniki, starši. Če imamo mi vsi pravico do telesne integritete in nam jo daje ne samo ustava, ampak tudi npr. Zakon o pacientovih pravicah, potem ni nobenega razloga, da teh pravic ne priznamo tudi otrokom. Zato VČP nikoli ne bo privolil v to, da lahko nekdo kot starš uresničuje svojo pravico na telesu svojega otroka. *[Problematično oziroma nesprejemljivo se nam zdi – op. zap.]* da bi v tehtanju teh dveh pravic (pravice do telesne integritete in pravice do veroizpovedi) zmagala pravica do veroizpovedi na račun telesne integritete otroka, torej pravica močnejše stranke, kar starši nedvomno so. VČP je izpostavil in argumentiral opisano problematiko in doslej ga še nihče ni prepričal v nasprotno *[stališče ali argument – op. zap.]*.

Glede očitkov, da je VČP v zvezi z obrezovanjem dečkov v islamu govoril o kaznivem dejanju, je gospod Dolčič ugotovil, da to ni res, in da so ti očitki posledica ali slabega branja ali nerazumevanja. V stališču VČP je jasno zapisano, da VČP vidi v tem tudi znake *kaznivega ravnanja*, ne pa kaznivega dejanja (razlika med obema je pravnikom popolnoma jasna), čeprav bi morda tudi lahko šlo za povzročitev telesne poškodbe drugega brez njegove privolitve. Do otrokovega 15. leta je za VČP takšna ureditev sporna, po 15. letu lahko vsak naš otrok da soglasje h kateremu koli posegu v njegovo telo, npr. k operaciji, in od tam naprej je to njegova svobodna odločitev (in ne odločitev njegovih staršev). Poseg ni tako nedolžen in brez posledic, kot se nekako utemeljuje. Poseg se opravlja v splošni anesteziji, splošna anestezija pa pomeni kar močan oziroma velik poseg v človeka, zaradi katerega se človek lahko tudi nikoli ne zbudi. Zato minimalizacija posega v otrokovo telo ni mogoča.

VČP meni, da bi bilo treba v primeru želje po legalizaciji, dovolitvi obravnavanega življenjskega primera, le-tega urediti v zakonu (npr. v Zakonu o zdravstveni dejavnosti ali v Zakonu o verskih skupnostih). V tem primeru bi zakonodajalec opravil tehtanje med obema pravicama in dal eni pravici prednost. Kateri pravici bi namenil prednost, ni mogoče napovedati. VČP ni zavzel stališča zoper verske skupnosti.

Utemeljevanje obravnavanih primerov s tisočletnimi tradicijami v današnjem času ni več mogoče. Tisočletne so bile tudi tradicije telesnega kaznovanja otrok, pa smo ga žal zares šele lansko leto ali letos prepovedali z zakonom. Nekatere stvari se spreminjajo in na nekatere stvari danes gledamo z drugačnimi očmi, z drugačnega kota, kot smo nanje gledali včasih.

Gospod Kordić je povedal, da se vsaka operacija, še tako majhna in tudi v lokalni anesteziji, lahko konča s smrtjo in se tozadevno strinja z VČP, če pa smo življenjski, lahko ugotovimo, da kakšnih resnih komplikacij pri cirkumcizijah načeloma ni. Gospod Kordić se ne spomni, da bi se v zadnjih 15. letih poseg cirkumcizije dečka končal s smrtjo, je pa to po seveda mogoče. Strinjal se je tudi, da vprašanje cirkumcizije odpira vprašanje starostne meje poseganja v otrokovo telo, in sicer tudi v primeru bolečih ortodontskih posegov iz estetskih razlogov, posegov na 17 letnih dekletih, ki si želijo povečati dojke in v skrajnega primeru deklic, ki si želijo uhanov. Gre za številne posege v otroško telo, ki so nepotrebni in se vsakodnevno izvajajo. Hkrati se odpira tudi vprašanje stopnje agresivnosti posega, ki mora imeti neko mejo. V primeru cirkumcizije dečkov zaradi verskih razlogov, ki ima tisočletno tradicijo, se je izkazalo, da v otroštvu

obrezani moški nimajo popolnoma nobenih težav oziroma nič več, kot tisti, ki niso obrezani.

Dr. Nataša Demšar Peček se je kot predstavnica ministrstva, pristojnega za družino in predvsem za varovanje otroka v družini in nasploh otrokovih pravic v družbi pridružila več govornikom. Podprla je zakonsko urejanje obravnavanega življenjskega primera zaradi določitve starostne meje, ki je predvsem stvar razprave in zagotovitve posegov v varnem medicinskem okolju, zaradi česar postane sam poseg neproblematičen ter opozorila na dokončnost posledic posega, s katerimi se lahko odrasel človek kasneje ne strinja. Izrazila je tudi razumevanje do verskih skupnosti oziroma staršev, ki želijo otoka vzgajati v svoji veri in sklenila, da mora biti vedno na prvem mestu otrok, ki ga je ne glede na vse ostalo treba zavarovati.

Predsednik je ugotovil, da v življenju pogosto pride do trka dveh človekovih pravic, ki niso absolutne, zato je tovrstne trke primerno reševati na razumen, strpen način z iskanjem ustreznega kompromisa. V tem trenutku ni razloga, na podlagi katerega bi bilo mogoče reševanje obravnavane problematike naložiti državi oziroma zavodu za zdravstveno zavarovanje. Takšno ravnanje bi lahko pri nekaterih generiralo tudi nastanek nestrpnosti, ki bi izvirala iz podaljšanih čakalnih dob. Ker se cirkumcizija dečkov dogaja in se bo dogajala, je smiselno, da se to zgodi na maksimalno varen in neoporečen način, in da se hkrati išče kompromis, ki bi preprečeval zdravstvene zaplete, ki izvirajo iz mazaštva in hkrati omogočil neprofitno ceno (maksimalno sprejemljivo ceno, ki ne bi povečevala izgub v zdravstvu) za obrezovanja dečkov iz verskih razlogov v okviru zdravstvenega sistema.

Gospod Porić je povedal, da je ogenj zanetilo MZ prek Komisije RS za medicinsko etiko in kasneje VČP, ker gre pri obravnavani zadevi za denar in ne za človekove pravice, saj MZ oziroma Zavod za zdravstveno zavarovanje noče kriti tega stroška.

VČP je zanemarljivo tisočletno versko prakso in zakonodajo celotnega sveta s tem, da je oblikoval mnenje, da gre pri obravnavani verski praksi za poseg v otrokovo telesno integriteto, ki izpolnjuje znake kaznivega dejanja, ravnanja. Samo v Združenih državah Amerike in Kanadi je bilo v 20. stoletju obrezanih okoli 60 odstotkov moških, zato je obrezovanje moških razumeti kot navado, ki nima škodljivih posledic. Stališče slovenskega VČP je izjema, ki je v nasprotju v verskimi pravicami verske skupnosti, ki je hkrati tudi manjšinska skupnost in katere interese bi moral VČP še posebej ščititi.

ISRS odpira obravnavano zadevo, ker se že sedem let ukvarja s tovrstnimi težavami svojih pripadnikov, ki primerjajo to stanje z dogodki iz Srebrnice iz leta 1995¹, in pravijo, da nekateri ljudje v Sloveniji poskušajo ustvarjati klimo iz Srebrnice, kjer so versko pripadnost ubitih moških ugotavljali na podlagi obrežanosti. Pripadniki ISRS se zaradi mnenja VČP v zvezi z obravnavano zadevo počutijo stigmatizirane, nekateri so takrat napovedali tudi svoj odselitev iz Slovenije.

ISRS zato VČP predlaga, da revidira svoje mnenje in omogoči pripadnikom ISRS, da v skladu s slovensko zakonodajo in prakso v svetu izvajajo ta poseg oziroma versko prakso, ki bo varna in jo bodo izvajali strokovnjaki na ustreznih mestih. Zaradi mnenja

¹ Tedaj so [v vojni v Bosni in Hercegovini ob razpadu nekdanje SFRJ – op. zap.] v petih dneh po zavzetju Srebrnice bosanskosrbske sile pod vodstvom poveljnikov Ratka Mladića in Radislava Krstića pobile več kot 8.000 Bošnjakov, približno 25.000 žensk, otrok in starejših pa so nasilno pregnali na območje pod nadzorom bošnjaških sil. Meddržavno sodišče v Haagu je leta 2007 pokol v Srebrenici označilo za genocid. Enako je razsodilo tudi haaško Mednarodno sodišče za vojne zločine na območju nekdanje Jugoslavije. (Prim: <http://www.rtvsl.si/svet/srebrenica-mesto-najhujsega-pokola-v-evropi-po-drugi-svetovni-vojni/368203>).

VČP in prepovedi takšnega posega v Sloveniji s strani MZ je imelo in bo morda imelo težave tudi omenjenih 15 otrok.

Dr. Demšar Peček je povedala, da razume stisko družin in staršev pripadnikov ISRS pri uresničevanju verske prakse, vendar MDDSZEM ni pristojno za ocenjevanje medicinskih in drugih okoliščin, pač pa lahko pove, da je vsekakor treba poskrbeti za koristi otroka oziroma zaščititi otroka z vzpostavitvijo varnega okolja za izvajanje posegov oziroma spoštovanjem najvišjih strokovnih medicinskih standardov, ki onemogočajo mazaštvo, katerega posledica so poškodovani otroci.

Dr. Naglič je povedal, da se pridružuje pozivu ISRS v zvezi s predlogom, naj VČP še enkrat premisli svoje stališče, s katerim naj vsaj ne bi vplival na stališča drugih državnih organov, saj je medicinska stroka jasno povedala, da koristi otroka (npr. zaradi spremembe na telesu, ki ne vpliva na funkcije telesa) pri uresničevanju obravnavane verske prakse niso prizadete. Ugotovil je, da VČP ne priznava argumenta tradicije verskega izročila, ki je popolnoma legitimen javni argument, pri katerem Katoliška Cerkev skupaj z ISRS vztraja, in da VČP svojega stališča ni argumentiral v smislu škodljivosti obravnavane verske prakse.

Gospod Dolčič je ugotovil, da se je VČP na tej Seji sveta, po sedmih letih tišine, tudi na podlagi dodatnih očitkov krivde VČP za navedenih 15 primerov zdravstvenih zapletov, ki so se nastali zaradi različnih medicinskih razlogov, nekako znašel na sramotilnem stebru in še enkrat povedal, da VČP v vmesnem času nikdar ni prejel predloga za revidiranje svojega stališča.

Povedal je, da se je VČP vedno pripravljen pogovarjati o problematičnih zadevah, vendar VČP ne sprejema argumentacije svojih stališč s strani tistih, ki jih niso niti prebrali ali pa jih niso razumeli. Ponovil je, da je vsak poseg v otrokovo telo (tudi npr. cepljenje) škodljiv za poseg v telesno integriteto otroka, za katerega mora obstajati soglasje staršev. Slednje velja tudi za cirkumcizijo. Cirkumcizija je poseg v človekovo telo. Življenjski primeri cirkumcizije se razlikujejo glede na vrsto soglasja – ali gre za poseg na podlagi soglasja starša zaradi uresničevanja pravice staršev do veroizpovedi ali za poseg na podlagi soglasja otroka zaradi otrokovega zdravja. Te zadeve ni mogoče rešiti s spremembo stališča VČP, pač pa zgolj z zakonom, konkretno z Zakonom o zdravstveni dejavnosti ali z Zakonom o verski svobodi, kjer bi moralo biti napisano, da je poseg cirkumcizije iz verskih razlogov dovoljen.

Gospod Cajhen je opozoril na informacijo iz gradiva, ki ga je pripravil sedež Sveta k obravnavani točki, in sicer, da tožilstvo pri obravnavi cirkumcizije iz verskih razlogov tega ravnanja pravno ni opredelilo kot kaznivo dejanje telesne poškodbe, pač pa kot kaznivo dejanje malomarnega zdravljenja in opravljanja zdravniške dejavnosti po prvem odstavku 179. člena Kazenskega zakonika. Zato tega ravnanja ni škodljivo za kaznivo dejanje telesne poškodbe, ki pomeni poseg v telesno integriteto otroka in je edino pravno relevantno stališče glede nedopustnosti posega v otrokovo telesno integriteto z opisanim posegom stališče tožilstva oziroma sodišča, v primeru če bi tožilstvo sprejelo nasprotno stališče.

Hkrati je povsem nesporno, da se človekova pravica do verske svobode, katere manifestacija je tudi poseg cirkumcizije iz verskih razlogov v islamu, uresničuje neposredno na podlagi ustave.

Gospod Porić je povedal, da stališče VČP za ISRS ne bi bilo tako problematično, če bi VČP menil samo, da gre pri obravnavanem posegu samo za poseg v otroško telo, predvsem brez znakov kaznivega ravnanja. Šele slednje stališče VČP je povzročilo težave, s katerimi se danes soočajo.

Gospod Mrvič je povedal, da je glede na to, da izhaja iz protestantske dediščine velik slovenski domoljub, zato je način emotivnega govora gospoda Porića, v katerem je primerjal stanja, vzdušja v Sloveniji s Srebrnico, prizadel njegovo domoljubje. Menil je, da Slovenija nikogar, ki ne želi živeti v Sloveniji, ne zadržuje oziroma mu ne brani odhoda. Zato je primerjava Slovenije s Srebrnico oziroma tudi zaradi njegovega odnosa do velika zločina v Srebrnici, šla predaleč. Hkrati je opozoril še na prvo odgovornost staršev za njihove otroke tudi v primeru 15 dečkov, ki so zaradi nestrokovnega posega cirkumcizije imeli zdravstvene zaplete, ki jih je reševal UKC.

Gospod Porić je pojasnil, da ga gospod Mrvič pri primerjavi s Srebrnico ni pravilno razumel. Povedal je, da so se tako počutili oziroma izražali ljudje, ko so se glede problematike obrezovanja dečkov pogovarjali s predstavniki ISRS, in da osebno na seji Sveta nikogar ne obtožuje, da v Sloveniji izvaja Srebrnico. Protestiral je tudi zoper stališče, da Slovenija nikogar ne zadržuje, če ne želi živeti v njej in menil, da vsakršna različnost bogati pluralno družbo.

Gospod Mrvič je v nadaljevanju polemike pojasnil, da nikomur ne odreka dobrodošlice v Sloveniji (tudi Slovenci jo lahko zapustimo, če tako želimo, nihče nas ne zadržuje), da osebno zelo spoštuje druge narode in kulture, da veliko potuje po svetu in se zelo prilagaja različnim kulturam, vendar je bil zaradi navedene primerjave situacije s Srebrnico, ne glede na argumentacijo gospoda Porića, osebno prizadet, saj stališča o primerljivosti stanja v Sloveniji z dogodki iz Srebrnice izražajo ali nerazumevanje teh dogodkov ali pa nerazumevanje razmer v Sloveniji.

Predsednik je sklenil razpravo z ugotovitvijo, da na seji Sveta ni mogoče rešiti obravnavane problematike, da je pa je smiselno opozoriti na obravnavani problem in povzetek te razprave posredovati MZ, ki je pristojno za oblikovanje ustreznega odziva. Zaradi trka dveh človekovih pravic je treba problem reševati s konstruktivnim in kompromisnim pristopom, ki bo upošteval, tako kot je povedala predstavnica MDDSZEM, predvsem varnost otrok.

SKLEP:

Svet je vzel na znanje razpravo o 3. točki dnevnega reda svoje 3. Seje - Obrezovanje dečkov v islamu v Sloveniji, na predlog Islamske skupnosti v Republiki Sloveniji.

K3. točki dnevnega reda – Načelno stališče Varuha človekovih pravic, da sodelovanje zgolj Katoliške Cerkve pri vzpostavitvi muzejske zbirke pomeni identifikacijo države s to versko skupnostjo oziroma nespoštovanje ustavnega načela nevtralnosti iz 7. člena Ustave Republike Slovenije, na predlog verske skupnosti UPASANA – SANJAVA prostost duha, svetovno-nazorska kozmološka skupnost

Predsednik je povedal, da je predmet obravnave te točke dnevnega reda načelno stališče VČP, da sodelovanje Katoliške Cerkve (v nadaljnjem besedilu: KC) pri vzpostavitvi muzejske zbirke dokumenti slovenstva, pomeni identifikacijo države s to versko skupnostjo oz. nespoštovanje ustavnega načela nevtralnosti 7. člena ustave. Ta točka dnevnega reda je bila uvrščena na dnevni red seje na predlog verske skupnosti UPASANA-SANJAVA prostost duha, svetovno-nazorska kozmološka skupnost. Problem je nastal zaradi sodelovanja med lastnikom KC oziroma Župnijo Bled in

Narodnim muzejem Slovenije, ki je dobil nalogo priprave koncepta vzpostavitve muzejske zbirke z naslovom: »Dokumenti slovenstva«.

Namestnik predsednika je pojasnil, da je bilo naslovno stališče izloženo iz sicer obsežnega mnenja VČP o tej zadevi, ker se lahko ravno v očitku domnevne identifikacije najbolj približamo delokrogu Sveta oziroma obravnavi zadev s področja verske svobode. Ker se mnenji MK in VČP o tej zadevi še vedno razhajata, obravnava tega vprašanja na Svetu pomeni dodatno možnost za pojasnila in posledično zблиžanje stališč. Za obravnavo te točke so se pripravljavci seje odločili tudi zato, ker posega v pristojnosti MK - v nasprotnem primeru bi MK lahko upravičeno doletel očitek, da ne želi pomesti pred svojim pragom.

Osebo sicer meni, da vprašanja želenega sodelovanja pri načrtovanju muzejske zbirke ni mogoče povezovati z uresničevanjem verske svobode, kateremu neposredno služi načelo nevtralnosti države oziroma prepovedi identifikacije. V predloženem besedilu ne vidi niti diskriminacije na podlagi vere (s čemer pa ne zatruje odsotnosti vsakršne diskriminacije), ker bi se pritožniku vse, karkoli se mu je v spornem postopku že zgodilo, pripetilo v vsakem primeru - neodvisno od tega, kakšna je njegova vera oziroma če te vere sploh ne bi imel. Ugotovil je, da se razprava MK in VČP čisto na koncu ustavi pri vprašanju, ali je postavitve muzejske zbirke javna zadeva ali zadeva stroke, ker po njegovem mnenju spet kaže na oddaljenost obravnavnega problema od uresničevanja človekove pravice do verske svobode.

Državna sekretarka MK Damjana Pečnik je povedala, da je država na podlagi Protokola iz leta 2003 in sporazuma iz leta 2008 KC oziroma Župniji Bled v upravljanje predala objekt Proštija na Blejskem otoku, v katerem naj bi postavili muzej, posvečen slovenski samobitnosti oziroma muzej slovenske simbolike, za katerega vsebino naj bi, skladno z navedenim sporazumom, kot nacionalni javni zavod delujoč tudi na področju premične kulturne dediščine, skrbel Narodni muzej Slovenije. Skladno z navedenim sporazumom je Župnija Bled zavezana z lastnimi stroški obnoviti objekt Proštija. Iz praktičnih razlogov se pri izpolnitvi naloge vzpostavitve muzeja Narodni muzej Slovenije ne more izogniti sodelovanju z upravljavcem objekta Proštija. MK je sprejelo sklep, da vsakokratni državni sekretar na MK spremlja aktivnosti v zvezi s vzpostavitvijo muzeja in delovanjem muzeja.

Predstavnik VČP Gašper Adamič je pojasnil, da je bilo v uvodnih razpravah napačno razumljeno, da naj bi VČP skušal prepovedati identifikacijo verske skupnosti z državo. Za VČP je bistvena enakopravna obravnava verskih skupnosti pri uresničevanju pravice do sodelovanja pri upravljanju javnih zadev, ki se tudi nanaša na ločitev države in verskih skupnosti.

VČP je na podlagi pridobljenih pojasnil in dokumentov ugotovil, da naj bi zasnovo muzejske zbirke usklajevala samo Narodni muzej Slovenije in Katoliška Cerkev, brez kakršnekoli možnosti vključitve drugih zainteresiranih oziroma zainteresirane verske skupnosti, ki se je pritožila VČP.

VČP meni, da je postavitve muzejske zbirke v objektu Proštije na Blejskem otoku kot skrb za kulturno dediščino javna zadeva, pri kateri ima vsakdo, ne glede na versko pripadnost, enako pravico sodelovanja. Tako ima vključitev dela javnosti npr. ene izmed verskih skupnosti za posledico pravico sodelovanja druge verske skupnosti pri upravljanju javne zadeve oziroma skrbi za kulturno dediščino.

VČP se ni nikdar ukvarjal z vprašanji lastništva oziroma upravljanja objekta, pač pa zgolj z načinom oblikovanja vsebine muzejske zbirke.

Gospa Pečnik je podrobneje pojasnila, da je se je vsebina pogovora med osebo, ki se je v imenu Narodnega muzeja Slovenije pogovarjala z blejskim župnikom nanašala

izključno na preverbo tlorisnih površin oziroma pridobitev osnovnih podatkov za vzpostavitev muzejske zbirke in ugotovila, da pridobivanje tovrstnih podatkov ni stvar javne razprave, v kateri naj bi sodelovale vse verske skupnosti, pač pa zadeva oblikovanja programske zasnove, ki bo lahko tudi predmet širše debate, v katero bo Narodni muzej Slovenije vključil vse strokovne akterje, ki bi lahko prispevali h vzpostavitvi kvalitetne muzejske zbirke.

Gospod Adamič je povedal, da je VČP svoje stališče in predlog, da naj MK Narodnemu muzeju Slovenije pošlje navodilo, s katerim ga bo seznanilo z enakopravnostjo vseh verskih skupnosti pri vzpostavljanju muzejske zbirke, oblikoval na podlagi dokumenta (poročila o službeni poti), v katerem je zapisano, da se bo vsebina muzejske zbirke sproti usklajevala s KC, kar ni nič narobe, če imajo možnost sodelovanja v tem postopku tudi drugi.

Gospa Pečnikova je pojasnila, da je bilo poročilo o službeni poti malomarno pripravljeno, saj v konkretnem primeru službene poti ni šlo za usklajevanje vsebine muzejske zbirke, pač pa za ogled objekta, v katerega bo Narodni muzej Slovenije kot strokovna institucija postavil vsebino muzejske zbirke, pri kateri bodo skladno z doktrino spomeniške službe sodelovali vsi potrebni strokovni akterji.

Dr. Kerševan je menil, da bi lahko na podlagi razprave ugotovili, da gre za nesporazum in da je treba pritrditi stališčem VČP. Muzej slovenske simbolike oziroma predstavitev slovenske simbolike je gotovo silno občutljiva zadeva, ker je vezana na poimenovanje slovenske identitete, zgodovine itn. Simbolika vedno nastaja preko simbolnih spopadov, medsebojnih obtožb in o njej praviloma ni mogoče doseči polnega soglasja, pač pa neko stopnjo soglasja, ki je posledica javne strokovne in druge razprave. Slovenska simbolika, ki hkrati vsebuje tudi versko razsežnost, je gotovo nekaj, česar si ne more monopolizirati nobena ustanova, ker zadeva različna videnja in poglede, katerih soočenja, tehtanja in prečesavanje omogoča oblikovanje večinsko sprejetih stališč oziroma stališč, ki jih v določenem obdobju sprejemamo kot našo simboliko. Glede postavitve muzejske sta legitimni dve poti. Prva, da Slovenski narodni muzej v okviru svojih pristojnosti samostojno postavi ustrezne vsebine muzejske zbirke in druga, ustreznjša, da se vsebina muzejske zbirke oblikuje na podlagi strokovne javne razprave, temelječe na konzultacijah čim širšega kroga ljudi, tudi raznovrstnih zunanjih strokovnjakov) in različnih strok.

Gospa Pečnik je opozorila na nujnost razlikovanja med gradbenimi posegi, o katerih se Narodni muzej Slovenije izključno pogovarja s KC oziroma Župnijo Bled in programsko zasnovo oziroma vsebinsko zasnovo muzejske zbirke. Trenutno v Proštiji ni nobene muzejske zbirke, pač pa so prostori namenjeni muzejski trgovini in občasni galerijski dejavnosti. Proštija se trenutno nahaja v fazi gradbenih posegov, ko bo ta končana in bo Narodni muzej do konca tega leta predložil MK programsko zasnovo muzejske zbirke, bo MK določilo nadaljnje usmeritve. Menila je, da so strokovnjaki Narodnega muzeja Slovenije dovolj široki, da bodo v diskusijo pritegnili širšo strokovno javnost in verske skupnosti, ki jih zadeva področje simbolike slovenstva.

Predsednik sveta je opozoril, da izbira Blejskega otoka za postavitev muzeja slovenske simbolike ni bila naključna, pač pa logična. Namen izbrane lokacije ni bilo favoriziranje posamezne verske skupnosti v sedanosti. Blejski otok je bil izbran je bil zaradi izročila, da je že pred pojavom krščanstvom na teh območjih, otok imel funkcijo pri identifikaciji tega, kar danes imenujemo slovenstvo. Menil je, da je vloga MK pri vzpostavitvi muzejske zbirke v Proštiji, v času njegovega ministirovanja, izrazito nevtralna ter da bi bilo najslabše, če bi se vzpostavljanje muzejske zbirke izrodilo v prepir med verskimi

skupnostmi, zato imajo možnost sodelovanja zagotovljeno vsi oziroma vse verske skupnosti (tudi UPASANA SPD se že vključuje v dialog), vendar je prav, da vse končne odločitve o vsebini muzejske zbirke sprejmejo ustrezne stroke (zgodovinska, etnološka antropološka, itn.) V zaključku je vse odgovorne in zainteresirane pozval k pogovornemu, dialoškemu načinu reševanja obravnavane problematike.

Dr. Naglič je povedal, da razume različna stališča in različne pozicije udeležencev razprave v zvezi z obravnavano točko dnevnega reda, ki pa pri njemu vzbujajo nelagodne občutke, katerih posledica je stigmatizacija vernikov oziroma njihov strah izražanja verske identitete v javnosti, vendar obravnavani primer ni povezan z vprašanji verske svobode, verske dejavnosti in identifikacije med državo in posamezno versko skupnostjo, pač pa gre v obravnavanem primeru za zgodovinsko, kulturno, umetniško, etnografsko itd. oziroma strokovno delo na področju javne politike, o katerem Katoliška Cerkev ni dolžna oblikovati stališč. Gre za namišljen konflikt, katerega razlog so znova stališča VČP (drugi tak primer je stališče VČP o potrebi po sankcioniranju ravnanja blagoslavljanja šol). Kljub navedenemu pa želi biti Katoliška Cerkev enakopraven partner pri oblikovanju javnih politik.

Namestnik predsednika je člane sveta opozoril, da če želijo na seji Sveta razpravljati o vprašanjih, temah oziroma zadevah s področja verske svobode, ki niso bila uvrščena na dnevni red te seje (npr. blagoslovitvi javne šole na Polici), naj pošljejo predlog za obravnavo tovrstne zadeve na Svet. Ugotovil je, da Svet v času od prejšnje do zdajšnje seje ni dobil nobenih predlogov za obravnavo tovrstnih zadev.

Predsednik je v zaključku izrazil željo, da bi pri obravnavanju tega življenjskega primera opustili dvome o tem, kaj bi se lahko zgodilo pri pripravi muzejske zbirke, ampak da bi se osredotočili predvsem na končni rezultat – postavev strokovno neoporečne kvalitetne muzejske zbirke simbolov slovenstva. Ko bo Narodni muzej Slovenije pripravil vsebinski koncept muzejske zbirke, ga bo mogoče pogledati in komentirati, vse s ciljem kvalitetnejše postavitve muzejske zbirke.

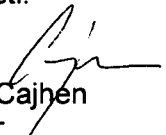
SKLEP:

Svet je se je seznanil s 4. točko dnevnega reda 3. seje Sveta - Načelno stališče Varuha človekovih pravic, da sodelovanje zgolj Katoliške Cerkve pri vzpostavitvi muzejske zbirke pomeni identifikacijo države s to versko skupnostjo oziroma nespoštovanje ustavnega načela nevtralnosti iz 7. člena Ustave Republike Slovenije, na predlog verske skupnosti UPASANA – SANJAVA prostost duha, svetovno-nazorska kozmološka skupnost.

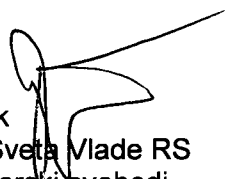
K4. točki dnevnega reda – Razno

Dodatnih misli in predlogov za obravnavo ni bilo.

Predsednik je zaključil sejo in ugotovil, da je bila razprava na 3. seji Sveta koristna in sporočilna ter izrazil upanje, da bo pripomogla k reševanju težav posameznih verskih skupnosti.

Zapisal:
Robert Cajhen
sekretar

Anton Peršak
predsednik Sveta Vlade RS
za dialog o verski svobodi